

Aleg. 207.

Sprawozdanie

komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie
spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego do L. W. 66.922/93 w przedmiocie spraw górniczych przedstawia wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 24. września 1892 i z dnia 16. maja 1893 do L. S. 983, donosi o użyciu przeznaczonych na cele górnictwa funduszków — a obejmuje też i czynności krajowej rady górniczej, której opinii o wnioskach Wysokiego Sejmu przedstawić się mających Wydział krajowy zasięgał.

Do obszernych i wyczerpujących motywów tego sprawozdania dodaje komisja górnicza ze swej strony następujące uwagi.

a) W wykonaniu polecenia Wysokiego Sejmu przedłożył Wydział krajowy projekta statutów dla obu niższych szkół górniczych. Nie da się zaprzeczyć, że szkoły te mają wielką rację bytu, że mogą i powinny krajowemu górnictwu znakomite oddać usługi.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że praktyka, idąca w parze z należytem zrozumieniem teoretycznem tejże, czyni inteligentnego robotnika, majstra lub kierownika kopalni, zdolnym do wprowadzenia ulepszeń technicznych — do pewnego i bezpiecznego prowadzenia robót, i do możliwego wyzyskania czasu i najrozmaitszych, bardzo zmiennych, a rzadko dających się z góry przewidzieć warunków lokalnych. Bez takiego teoretycznego zrozumienia staje się najlepszy pracownik maszyną wykonującą jednostajnie tylko pewien ograniczony zakres roboty i niezdolną do zastosowania w odmiennych nieco warunkach. — Sama jednak teoria mniej jeszcze jak sama praktyka w tym względzie pomoże. Dlatego należy w szkołach tych bardzo pilnie baczyć na to, aby nauki udzielali nauczyciele jak najobszerniej obeznani z praktyką, i ażeby też uczniowie obok samej nauki szkolnej jak najwięcej mieli dostępu do istotnych robót kopalnianych i jak najwięcej się w nich ćwiczyli. Wydział krajowy względnie Rada górnicza, której opinii zasięgał — należycie to zrozumiał układając statut organizacyjny tych szkół, gdzie szczególnie ważnym jest punkt wymagający jako warunek przyjęcia do szkoły, ażeby kandydat wykazał, że w odnośnych zakładach górniczych przynajmniej pół roku (dla szkoły we Wietrznie a rok dla szkoły w Borysławiu) był lub jest zatrudnionym. Komisja rozumie, że Wydział krajowy ma tu na myśli zatrudnienie „praktyczne“ a raczej „techniczne“, bo zatrudnienie kancelaryjne lub nawet ekspedycyowanie ropy przez czas dłuższy, mało jeszcze dać może kwalifikacyi.

Dalej należałoby baczyć na to, ażeby ci którzy ukończą kurs nauki, nie mieli bezwarunkowej pretensji do zostania zaraz kierownikami kopalń, i nie czuli się upośledzonymi, gdy pomimo świadectwa pochlebnego zadowolnić się muszą czas jakiś stanowiskiem podrzędniejszym, bo i dyplomowany inżynier nie zostaje odrazu i bez rozleglejszej praktyki dyrektorem fabryki lub przedsiębiorstwa. Szkoła nie może odrazu dać tegich dyrektorów, ale może i powinna dopomóc, aby ten kto ją ukończy, prędzej i łatwiej mógł dojść do kierownictwa niż ten, który tej szkoły nie przejdzie. Zachowanie tej miary w pojęciach, wymaganiach i rezultatach jest przede wszystkim rzeczą kierownictwa i nauczycieli świadomych zawodu i celu. Komisya sądzi, że tu i owdzie pojawiające się zdania o pewnym powierczonym sposobie kształcenia uczniów ustąpią, skoro dobrze obmyślany statut organizacyjny ściśle będzie wykonywanym — a przy wyborze nauczycieli jak i przy przyjmowaniu uczniów — przede wszystkim i wyłącznie rozstrzygać będzie ich kwalifikacya.

Szczupłe środki materyalne, a poniekąd i brak wzorów urzędzenia zakładów dla przemysłu naftowego w innych krajach monarchii, nie mogły pozwolić na zupełne odpowiedzenie tym zasadom, lecz niewątpliwie da się zwolna nie jeden brak usunąć, i już dziś postęp w urzędzeniu tych szkół jest widoczny, jakkolwiek statuta organizacyjne dołączone do sprawozdania Wydziału krajowego są dotąd projektem.

b) Komisya wyraża nadzieję, że c. Rząd tym szkołom, których kierunek i plan nauk będą mu przedłożone, a w dozorze i egzaminach ma sobie statutem zastrzeżony udział, udzieli materyalnego poparcia, wyznaczając na ten cel corocznie taką subwencyę jaką popiera analogiczne niższe górnicze szkoły w monarchii.

Na wszelkie uznanie zasługują starania Wydziału krajowego około systemizowania katedry górnictwa z szczególnem uwzględnieniem nafty i wosku ziemnego, oraz około założenia, dotowania i rozszerzenia odpowiednich zbiorów naukowych. Komisya proponuje też ze swej strony Wysokiemu Sejmowi uchwałę, aby w odpowiedzi na reskrypt c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 24. listopada 1893 l. 23.552 oświadczający gotowość urzędzenia Muzeum dla górnictwa naftowego przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie i rocznego go dotowania — jeśli fundusz krajowy do kosztów utrzymania się przyczyni, — Wysoki Sejm kwotę roczną 150 zł. na ten cel przeznaczył.

c) Przechodząc do kwestyi wydawnictwa atlasu geologicznego kraju, przypomina komisya swe sprawozdanie sejmowe z roku 1892, w którym przedstawiono opozycyę jaką przeciw temu wydawnictwu stawiał c. k. państwowy zakład geologiczny we Wiedniu. Gdy obecnie t. j. z końcem roku 1892 Wys. Rząd dozwolił na dalsze drukowanie map atlasu geologicznego w c. k. wojskowym zakładzie geologicznym we Wiedniu i z tej strony trudność dzięki staraniom Wydziału krajowego i przychylności rządu uchyloną została — spodziewać się trzeba, że Wydział krajowy jak i Akademia umiejętności ze z d w o j o n a energią do ukończenia tej publikacyi się przyłożą.

Dołączone sprawozdania komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie — której przewodniczącym jest prof. Dr. Kreutz — i sekretarza Rady górniczej p. inżyniera L. Syroczyńskiego przedstawiają szczegółowo cały przebieg badań i rozwoju tego wydawnictwa od roku 1884 począwszy. Ze sprawozdań tych wynika, że istotnie wielkie były i są do przewyciężenia trudności, że autorowie wykonywujący mapę i tekst objaśniający zajmując inne stanowiska, traktować mogą tę pracę tylko jako zajęcie uboczne, że korekta nazw polskich na mapach wymaga dłuższego czasu i żmudnych korespondencyi, że wykonanie ostateczne map kolorowanych we Wiedniu trwa zwykle bardzo długo i t. d.

Komisya górnicza nie zapoznaje tych trudności, jakkolwiek zdaniem jej niektóre z nich jak n. p. korekta nazw miejscowości, która zdaniem komisji fizyograficznej wiele mozołu i trudu wymaga, dałaby się prędzej usunąć przez informowanie się u poszczególnych Wydziałów Rad powiatowych.

Dalszą uwagą, jaka się komisji nasuwa, jest okoliczność, że pomimo, iż dziesięć lat upływa od rozpoczęcia tego wydawnictwa, nie dosyć rozpowszechniła się w kraju wiadomość o jego istnieniu. Księgarnie, dzienniki, Towarzystwa nie zdają się być zawiadamiane o pojawianiu się nowych zeszytów

lub arkuszy, nie łatwo też poinformować się o cenie i miejscu ich nabycia. Komisya nie ma tu na myśli reklamy, której instytucya tej miary jak Akademia umiejętności, nie potrzebuje równie jak nie potrzebuje zarobku księgarskiego — w interesie jednak tak publiczności zajmującej się przemysłem górniczym, jak i w interesie autorów map i tekstu pożądanem byłoby obmyślenie środków do rozpowszechniania tego wydawnictwa.

d) Jako jeden z ważnych ustępów sprawozdania podnosi komisya projekt subwencyonowania postanowionego przez komitet Wystawy krajowej w r. b. we Lwowie odbyć się mającej głębokiego wiercenia na placu Wystawy. Przedsięwzięcie to zasługuje na najżywsze poparcie. Wiercenie bowiem takie będzie z jednej strony dla szerszej publiczności krajowej i obcej zwiedzającej Wystawę pouczającym przedstawieniem robót wykonanych najnowszym systemem w naszych kopalniach naftowych, z drugiej zaś strony powołane jest ono wyjaśnić ważne zagadnienia geologiczne o niebadanych dotąd warstwach w tej części naszego kraju.

Ś. p. prof. Alth w obszernym memoryale w r. 1880 Wysokiemu Sejmowi przedłożonym tylko dla braku funduszków odraczającą w wykonaniu takiego wiercenia dał opinię. W najnowszym czasie c. k. radca górniczy H. Walter i docent lwowskiego uniwersytetu Dr. Zuber w fachowych pismach gorąco takie badanie głębszych warstw w okolicy Lwowa doradzali. Obecnie można je wykonać mniejszym kosztem, bo ze względu na znaczenie takiego wiercenia dla miasta Lwowa, Rada tego miasta uchwaliła część kosztów ponieść. Na wypadek bowiem odkrycia w większej głębokości dobrej i obfitej wody, wiercenie to rozwiązałoby jedną z najżywotniejszych kwestyi, bo kwestyę sanitarną dla stołecznego miasta i okolicy.

Wniosek więc o udzielenie temu tak z teoretycznych jak i z praktycznych względów ważnemu przedsięwzięciu pomocy ze strony kraju — i wyjednanie podobnej pomocy z funduszków państwowych jest ze wszech miar usprawiedliwionym.

e) Nowym jest także preliminowany w roku bieżącym przez Wydział krajowy wydatek 800 zł. na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o producyi nafty, którego potrzebę podniosła już komisya górnicza w sprawozdaniu z r. 1893. Bez pewnego na ten cel wydatku zbieranie takich dat, niewątpliwie pożyteczne, wielce było utrudnionem, nie łatwo bowiem było żądać podjęcia się takiej czynności bezinteresownie, a względy fiskalne trudność tę jeszcze zwiększały.

Komisya górnicza poprzestając na powyższych uwagach a dzielając zresztą wywody zamieszczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego — wnosi:

Wysoki Sejm raczy nechwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych wraz z projektami statutów dla obu niższych szkół górniczych przyjmuje się do wiadomości.
2. W budżet roku 1894 wstawia się:
 - a) na niższe krajowe szkoły górnicze we Wietrznie i Borysławiu (poz. 198 preliminarza) 3.200 zł.
 - b) na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem (poz. 52 sprawozdanie komisji budżetowej) 2.500 „
 - c) na badanie kraju, w celu zestawienia użytecznych kopalni i popularnego opisu ich występowania (poz. 196 prelim.) 1.500 „
 - d) na stacyę doświadczalną produktów naftowych (poz. 199 prelim.) 1.000 „
 - e) na stypendya dla górników i uczni wyższych i niższych zakładów górniczych (poz. 206 preliminarza) 2.500 „
 - f) na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o producyi i handlu nafty i wosku ziemnego (poz. 200 prelim.) 800 „
 - g) na badanie geologicznego układu głębszych warstw ziemi w północno-wschodniej części kraju, jako subwencya na głębokie wiercenie, we Lwowie w czasie Wystawy wykonać się mające 5.000 „

płatną ratami Komitetowi wykonawczemu VII. sekcji Wystawy krajowej r. 1894 we Lwowie, a mianowicie: 1.500 zł. po wykonaniu otworu świdrowego do głębokości 300 m., 1.500 zł. po osiągnięciu głębokości 400 m. a 2.000 zł. po osiągnięciu 500 m., za przedłożeniem w każdym z tych wypadków dokładnego profilu tego otworu i próbek odkrywanych wierceniem.

3. Upoważnia się Wydział krajowy do oświadczenia c. k. Rządowi, że pod warunkami wypowiedzianymi w uchwale Sejmu z dnia 24. września 1892, przyczyniać się będzie roczną dotacją 150 zł. do utrzymania i uzupełnienia muzeum narzędzi wiertniczych i górniczych w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) aby do kosztów utrzymania obu niższych Szkół górniczych odpowiednią kwotą się przyczyniał;

b) aby do badania geologicznego układu głębszych warstw ziemi w północno-wschodniej części kraju przez wykonanie we Lwowie głębokiego wiercenia przyczynił się kwotą taką samą, jaką fundusz krajowy na ten cel przeznaczy.

c) aby katedrę górnictwa z kursem o głębokich wierceniach i ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb krajowego górnictwa nafty i wosku ziemnego, w c. k. Szkole politechnicznej systemizowało.

Lwów dnia 8. lutego 1894.

Przewodniczący:
Gorayski w. r.

Sprawozdawca:
J. Wiktor w. r.